

Проте зрозуміло, що носієм та рушієм усіх названих ідей мав бути той, хто знаходився на передньому краї протистояння двох течій у християнстві наприкінці XVII – на початку XVIII ст. на Закарпатті. І такою постаттю був, безперечно, по-європейськи освічений і висококультурний єпископ де Камеліс, який, опинившись у руській стихії, одразу відчув потребу в піднятті культурно-освітнього рівня священнослужителів та вчителів краю і наполегливо здійснював це, виходячи з доступних йому засобів.

Висновки та перспективи. Значення культурно-освітньої діяльності єпископа Мукачівської єпархії Йосифа Декамеліса виражається в тому, що він:

- продовжив розвиток освіти у краї шляхом масового відкриття церковно-приходських шкіл і укріплення ролі священнослужителя та вчителя, чим було закладено підвалини формування духовної інтелігенції;

- видав церковнослов'янською мовою «Катехизис» (1698) та «Буквар» (1699), розповсюдив їх як навчальну літературу для церковно-приходських шкіл серед уніатських священників Мукачівської єпархії;

- став ініціатором створення матеріальних умов для навчання в теологічних закладах Європи майбутніх священників з числа обдарованої руської молоді;

- всіляко підносив пріоритет освіти та морально-етичних християнських цінностей у житті особистості.

За часів Декамеліса в руські початкові школи нашого краю прийшла книжка рідною мовою, в чому особлива заслуга самого Й. Декамеліса.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гомоннай В. В., Росул В. В., Талапканич М. І. Школа та освіта Закарпаття: Монографія. – Ужгород, 1997.
2. Де Камеліс Йосиф // Поп Й. Енциклопедія Подкарпатської Русі. – Ужгород: В-во В. Падяка, 2001. – С.153.
3. Декамеліс Йосиф // Краєзнавчий словник русинів-українців: Пряшівщина. – Пряшів: Союз русинів-українців Словацької Республіки, 1999. – С.107.
4. Лучкай М. Історія карпатських русинів: У шести томах // Т. III. – Ужгород: Закарпаття, 2002.
5. Магочій П. Р. Формування національної самосвідомості: Підкарпатська Русь (1848-1948). – Ужгород: Полічка «Карпатського краю», 1994.
6. Медвідь Л. А. Історія національної освіти і педагогічної думки в Україні. – К.: Вікар, 2003. – С.69.
7. Химинець В. В., Стрічик П. П., Качур Б. М., Талапканич М. І. Освіта Закарпаття: Монографія. – Ужгород: Карпати, 2009.

УДК 37.091.64 (477.87)

ХОДАНИЧ П. М.,
кандидат педагогічних наук,
доцент ЗПППО,
м. Ужгород, Україна

МИХАЙЛО ЛУЧКАЙ І ПРОБЛЕМИ ПІДРУЧНИКА РІДНОЇ МОВИ У ШКІЛЬНИЦТВІ ЗАКАРПАТТЯ ПЕРШОЇ ПОЛ. ХІХ СТ.

Ходанич П. М. Михайло Лучкай і проблеми підручника рідної мови у шкільництві Закарпаття першої пол. ХІХ ст. У статті розглянуто проблеми формування навчальної літератури на теренах історичного Закарпаття першої половини ХІХ ст., розглядається вклад М. Лучкай у формування нової школи.

Ключові слова: М. Лучкай, підручник рідної мови, культурно-освітній простір, шкільництво Закарпаття.

Ходанич П. М. Михаил Лучкай и проблемы учебника родного языка в школе Закарпаття первой пол. ХІХ в. В статье рассмотрены проблемы формирования учебной литературы на территории исторического Закарпаття первой половины ХІХ в. Рассматривается вклад М. Лучкай в формирование новой школы.

Ключевые слова: М. Лучкай, учебник родного языка, культурно-образовательное пространство, школьное образование Закарпаття.

Hodanych P. M. Michael Luchkay and problems of school textbooks of native language in Transcarpathia of the first half of nineteenth century. The problems of formation of school literature on the territory of the historical Transcarpathia of the first half of XIX century. M. Luchkay's contribution to the formation of renewed school is depicted.

Keywords: M. Luchkay, native language textbook, cultural educational space, Transcarpathian school education.

© Ходанич П. М., 2015

Постановка проблеми. Постать Михайла Лучкая (справжнє прізвище – Поп) залишається малодослідженою в історії української педагогіки. Так, у підручнику «Педагогіка» Волкової Н. П. як першу відому постать закарпатського педагога названо О. Духновича. Між тим, творча спадщина М. Лучкая відкриває маловідомі сторінки освітньо-культурного і духовного життя Закарпаття першої половини XIX ст.

Аналіз останніх публікацій та досліджень. Хоча місце М. Лучкая в культурі й освіті досліджувалось такими вченими, як М. Неврлі, В. Гомоннай, А. Ігнат, П. Лизанець, В. Задорожний, М. Орос, В. Росул, Ю. Сак, не висвітленою й досі залишається роль М. Лучкая в процесі формування підручника руської (української) мови на Закарпатті. Адже перша половина XIX ст. – це час, коли в Європі формуються нові вимоги до змісту і форм освіти, спрямовані на нові запити епохи, і в цьому процесі здійснюється інтенсивний пошук головних вимог до засобів навчання, зокрема, шкільного підручника. Мета статті – висвітлити постать М. Лучкая в процесі формування підручника рідної мови для шкіл русинів-українців на Закарпатті.

Виклад основного матеріалу. М. Лучкай (1789-1843) був людиною свого часу. Його навчання в Ужгородській та Верхньоварадинській гімназіях (1805-1812), а згодом у греко-католицькій семінарії «Stadtkonvikt» у Відні (1812-1816) припало на час протистояння між феодальними пережитками і формуванням нового буржуазного суспільства. З іншого боку, початок XIX ст. характерний формуванням у європейських країнах якісно вищого рівня шкільної освіти. Наполеонівські війни відкрили народам нове розуміння свободи, сприяли національному самовизначенню. Поява когорти митців-романтиків, увага до вивчення фольклору, рідної історії стали своєрідним етапом перегляду традиційного ставлення до мови в цілому і мови освіти зокрема. За свідченням Миколи Неврлі, «з кінця XVIII ст. спостерігаємо в Середній і Східній Європі прудкий розвиток національного самоусвідомлення, котре шукає обґрунтування в національній історії, чи вже дійсній, опоетизованій, чи навіть сфальсифікованій (як, наприклад, відомі чеські рукописи, «Запорожская старина» тощо) і реалізується в плеканні рідної мови, культури й фольклору» [8: 48].

Біографія М. Лучкая дозволяє прослідкувати процес визрівання його самосвідомості і реалізацію ним розуміння ідеї слов'янської єдності. Повернувшись з Відня, він отримує парафію в рідному селі Великі Лучки (1816-1817). Згодом дев'ять років працює в епархіальному Ужгороді на посадах архіваріуса, бібліотекаря, пароха (1818-1827). Майбутній учений повернувся в рідну мовну стихію. Ужгород, попри утиски з боку мадярських урядових кіл, живе руським духом. Це засвідчує в автобіографії О. Духнович, батько якого «дуже старанно піклувався про те, щоб його син...був вихований у руському національному дусі», тому в 1813 р. відправив сина в початкову школу саме до Ужгорода [2: 512].

У 1829–1830 рр. М. Лучкай опиняється знову в стихії вченої латини: він придворний капелан у М.

Лукка (Італія), цісарський цензор у Будині (Угорщина). Час перебування М. Лучкая в Італії пов'язується з рухом карбонаріїв, прихильником яких був і поет-романтик Дж. Н. Г. Байрон. У 1830 р. молодий вчений повертається до Ужгорода. Таким чином, закарпатець Лучкай – романтик і прагматик водночас, який знаходиться у своєрідному трикутнику перетину ідей європейського романтизму: австрійський Відень – італійська Лукка – угорський Будин і руський, ще свідомісно дремаючий, Ужгород. Недарма М. Лучкай створює проспект русько (українсько) – латинсько – угорсько – німецького словника.

Велика французька революція, романтизм започаткували в суспільстві інтерес до витоків національної мови, історії, фольклору. Це відізвалося у серцях молодих теологів-слов'ян ідеєю щодо позитивних перемін і на рідних теренах. Закладена для виховання греко-католицьких священиків семінарія «Барбарорум» при церкві св. Варвари у Відні об'єднувала вихованців не тільки церковно-релігійними інтересами, але й інтересами духовно-культурного і мовного різноманіття слов'янства.

Серед парохів названої церкви були відомі діячі – галицькі та закарпатські священики, зокрема Іван Ольшавський (1784-1813), чий проповіді слухав М. Лучкай. На початку XVIII ст. «біля парохії у Відні гуртувалась віденська українська інтелігенція, до якої нерідко приєднувались і діячі інших слов'янських народів Австрії» [4: 60], «в цей період також сюди сягав вплив основоположника слов'янської філології Йозефа Добровського» [10: 42].

Відень, як російський Петербург на Півночі, став своєрідним центром духовних пошуків західного і південного слов'янства. М. Лучкай, як відомо, знався з багатьма словаками, сербами, хорватами, словенцями, які виношували думки про національну незалежність своїх народів, він зійшовся з відомим славістом Варфоломієм Копітаром, який, за визначенням Ю. Сака, «хоч і був австрофілом і консерватором, будучи за національністю словенцем, в організованому ним лінгвістичному гуртку заохочував молодь слов'янського походження до вивчення і дослідження слов'янських мов, культури та історії своїх народів» [10: 42].

У цей час тільки незначна частина європейських народів має свої держави, які, відповідно, формують мету і завдання освіти, сприяють їй якісному реформуванню, виходячи з державницьких інтересів. Пріоритетним вважається вивчення національної історії, літератури, філософії. Держави стимулюють розвиток державних мов і впроваджують їх в освіту. Французька, іспанська, португальська, англійська мови демонструють світові необмежені лексичні та граматичні можливості. У той же час значна частина європейських народів, передусім південні та західні слов'яни, ще знаходилася в колоніальній залежності. Метрополія нав'язує свою мовну політику пригнобленим народам провінцій.

Як наслідок, однією з характерних ознак кінця XVIII – початку XIX ст. стало витіснення з науки та

освіти традиційної латині, якою європейці користувалися впродовж епохи Середньовіччя. «У 1784 році у гімназіях ліквідувалась латинська мова викладання..., австрійський імператор Леопольд II указом від 21 серпня 1790 року в усіх школах Угорщини запровадив як обов'язкову угорську мову, а на посаду вчителя допускався лише той, хто нею добре володів» [12: 34-35].

На Закарпатті починається процес посиленої мадяризації. Чеська освіта онімечена, мадяризуються південні слов'яни Угорщини, водночас російський царат зросійщує наддніпрянських українців. Відомо, що на території Галичини та Закарпаття законом від 22 серпня 1802 р. ліквідовано місцеві шкільні консеси (управи), а замість них введено шкільні округи, очолювані директорами й старшими наглядачами. Відповідно до закону від 11 серпня 1805 року «Політична устава шкільна», всі народні школи було передано під нагляд духовництва – у відання консисторій, які призначали референтів із шкільних справ [7: 162].

Деякі прогресивні представники церковного керівництва почали враховувати інтереси русинів-українців. Так, завдяки старанням М. Левицького та І. Могильницького питання щодо мови викладання в школах Галичини регламентувалося постановою від 16 квітня 1818 р. Це рішення передбачало:

а) навчання релігії молоді греко-католицького обряду в усіх школах Галичини і Буковини має здійснюватися священиками того самого обряду руською мовою;

б) у школах народних, до яких входить молодь латинського і греко-католицького обряду, має бути, крім навчання релігії, усе навчання польською мовою, але належить старатися, щоб діти по зможі теж навчалися руського письма, читання і розмовної мови;

в) у школах народних, у яких навчаються лише діти греко-католицького обряду, все читання має відбуватися руською мовою, але так, щоб діти навчилися читати і писати по-польськи [7: 166].

Значна частина початкових шкіл на західно-українських землях була однокласними парафіями, в яких учителював дяк, а весь курс навчання охоплював виключно Святе письмо, причому навчання проводилось церковнослов'янською мовою, народна руська мова опинилася поза законом. Навчання мови в парафіяльних школах Закарпаття ведеться на базі «Катехизиса» єпископа Камеліуса.

Питання ускладнюється ще й тим, що Угорщина не визнає русинів за слов'ян, угорські вчені в цей час і згодом намагаються довести, що русини-українці Карпат – «верхні угорці», не-слов'яни, які не мають нічого спільного з іншим слов'янським світом. Тому навчання у школах тут здійснюється переважно угорською, народні школи, духовні семінарії не мають достатньої кількості руської (української) навчальної літератури. Та щоб створити таку літературу, необхідно насамперед унормувати народну мову, відточити її літературний варіант. Часи кінця XVIII – початку XIX ст. – це часи створення літературних варіантів мов слов'янських наро-

дів. Питання підручника рідної мови для шкіл у слов'ян, зокрема в регіоні Карпат, на початку XIX століття – це питання не засобу навчання за принципами природовідповідності, доступності, актуальності змісту, а питання мови. Не випадково за створення мови в західних слов'ян і на Закарпатті беруться вчені.

М. Неврлі, досліджуючи методом компаративізму національне відродження кінця XVIII – початку XIX ст. на західнослов'янських та східнослов'янських землях, приходять до висновку, що «в порівнянні до українського відродження, котре відразу заманіфестувало себе визначним художнім твором Котлярєвського («Енеїда» – Авт.), словацьке, а скоріше від нього й чеське національне відродження мало характер здебільшого філологічний. Адже А. Бернолак – перший кодифікатор словацької літературної мови, а тим самим і *primus movens* словацького відродження, був передусім ученим, філологом типу чеха Й. Добровського, прозваного патріархом славістики» [8: 52].

Перебуваючи на навчанні у Відні, тісно спілкуючись з іншими діячами слов'янського відродження, М. Лучкай інтенсивно цікавиться місцем рідних карпатських говорів на теренах слов'янської групи мов, саме з цих позицій береться за створення граматики і видає 1830 року «*Grammatica Slavo-Ruthena*», писану по-латині. Граматика, за визначенням В. Німчука, засвідчила «зіставно-порівняльний опис фонетичної (орфографічної) та морфологічної і частково синтаксичної систем церковнослов'янської мови української редакції з народною українською в її закарпатських діалектах» [11: 297]. Сам автор вагається з визначенням місця руських говорів Закарпаття, засвідчуючи уже в підназві своє хитання: це мова, говір чи діалект?

Можемо висловити припущення, що таке вагання закріпило винесену М. Лучкаєм ще з навчальних закладів ідею про дві мови – мову народну, як ознаку низького стилю, і мову науки та літератури, як ознаку стилю високого.

В окресленому вище М. Неврлі ракурсі Лучкай – скоріше приклад західнослов'янського зразка. Він, провісник Духновичевого усвідомленого стремління «до свого», рідного, знаходиться неначе на півдорозі: уже усвідомлює необхідність у дослідженні рідних витоків (мови, історії), проте його мовним інструментарієм залишається ще традиційна латинь – «інтегральна мова католицького світу, але одночасно й мова західної цивілізації, науки й освіти» [8: 53]. Для східних слов'ян функцію літературної мови виконувала в той саме час церковнослов'янська мова. Зважаючи на те, що в освіті Австро-Угорщини латинь була скасована майже п'ятдесят років перед виходом у світ граматики Лучкає, ця граматика у зв'язку з латинською мовою її написання уже в момент виходу була своєрідною даниною минулому, хоча освічені люди того часу на належному рівні традиційно володіли і «мертвою» мовою Риму – латинь викладалась у гімназіях, семінаріях, університетах, нею читали і писали праці «високої», не для народу, літератури.

Не можна відкидати й факту обізнаності Лучкая з латинськими граматиками слов'янських мов, створених у XVIII ст., зокрема з чеською граматиною Долежала (1746), словацькою «Grammatica slavica» А. Бернолака (1790) (хоча мав знати М. Лучкай і граматику Яна Благослава, видану по-чеськи ще в 1571 році, граматики української мови Мелетія Смотрицького (1619), В. Морозовича (1794), І. Могильницького (1829)). Вважаємо, що саме наукові праці словака А. Бернолака справили значний вплив на роботу М. Лучкая з дослідження руської мови: М. Лучкай, як і А. Бернолак, створює не тільки граматику. Відомо, що в рукописі залишився його проспект русько-латинсько-угорсько-німецького словника [11: 279], аналогічно як Бернолак трохи раніше видає такий самий чотиримовний словник для словаків.

Значення «Граматики» М. Лучкая для освіти на Закарпатті важко переоцінити. За свідченням дослідника Ороса М. В., вона сприймається «як спроба посібника для школи з малоруської мови» [9: 366]. І хоч сам автор «Граматики» до кінця не визначив місця руських говорів у системі слов'янських мов, оперуючи поняттями то «мова», то «діалект», він послідовно проводить думку про те, що цей діалект «вживається, крім Малоросії, Польщі, ще в Галичині, Волині та на Буковині, а звідси на південь Карпатських гір, або Верхньої Угорщини аж до Спиша» [9: 366]. «ГраMATика» М. Лучкая здобула тривале життя у загальнокультурному процесі, формуючи мовну освіту школи не тільки на Закарпатті, але й у Галичині. Її використовували такі видатні славісти, як В. Копітар, П.-Й. Шафарик, Я. Коллар, Ф. Міклошич, В. Ягич та ін.» [9: 367]. Головна заслуга М. Лучкая в тому, що він заявив про придатність східнослов'янських карпатських говорів для широкого вживання, хоча вважав, що старослов'янська мова повинна бути літературною мовою всіх слов'ян.

Ідеї М. Лучкая, його життєвий приклад мали неабиякий духовний вплив на послідовників. Наукові тексти його творів виконували виховну, формуючу функцію для розвитку національної свідомості. Адже усвідомлене звернення до витоків свого, рідного, визначення його параметрів як слов'янського у традиції культурних діячів Закарпаття початку XIX ст. було уже свіжим, новаторським.

Наукові тексти М. Лучкая містили морально-етичний виховний заряд, легко проектувались на актуальні проблеми формування національної свідомості. Наведемо з цього приводу хоча б цитату з «Історії карпатських русинів», що, залишаючись у рукописі, була добре znana сучасникам: «Бо ж жереб і доля народів та націй така ж, як і видатної людини. Поки видатна людина не привернула на себе увагу своїх сучасників великим вчинком, надзвичайним знанням, високим сумлінням і сильним характером, залишається непомітною, зробившись відомою після першого вчинку, стає предметом подиву і дослідження свого походження» [6: 52]. Або ж: «Та грецьких і римських істориків треба винити більше в тому, що за звичаєм єгиптян, мали звичку називати варварами всіх іншомовних людей...», во-

ни були згодні зарахувати до варварів всі народи, які їм не були раніше відомі, щоб не турбуватися про їх поменування» [6: 52-53]. За текстом легко прослідковуються аналогії ставлення панівних верств до українців-русинів в Австро-Угорщині.

Висновки і перспективи. М. Лучкай був світочем свого часу, свідомісним орієнтиром для передової частини греко-католицького духовенства додуховничевської доби, яке складало основу інтелігенції в краї першої половини XIX ст. Поява першої друкованої граматики мови русинів-українців Карпат, написана М. Лучкаєм, є перш за все свідченням (нехай і з незначним хронологічним відставанням) культурного розвитку русинів-українців у форватері загальноєвропейських культурних ідеалів. Мовознавча праця М. Лучкая незаперечно доводила східнослов'янський корінь мови русинів-українців, науково обґрунтовувала самобутність руської народності в Карпатах, стверджувала її право на визнання. Справу зі створення підручника рідної мови, розпочату М. Лучкаєм, продовжили згодом на Закарпатті О. Духнович, А. Волошин, Є. Сабов, І. Панькевич, О. Маркуш.

Проте аналіз появи граматики М. Лучкая, як факту спроби друкованого підручника руської мови, висвітлив деякі феномени тогочасного визрівання суспільної самосвідомості на Закарпатті, а саме:

- культурний розвиток русинів-українців тісно пов'язаний з функціонуванням релігії в краї; церква тут залишалась культурозберігаючим, культуроформним та культурно-свідомісним чинником етногенезу, а священник у краї був водночас рушієм прогресивних ідей;

- М. Лучкаєм, як і іншими прогресивними діячами першої фази національного відродження на Закарпатті, не визначено пріоритетів політичної та духовної орієнтації закарпатських русинів (як це згодом визначить О. Духнович), що в кінцевому рахунку послабило потенційний вплив «Граматики» на розвиток національно орієнтованого шкільництва;

- з іншого боку, М. Лучкай – священник греко-католицького обряду, який в умовах національного тиску орієнтувався на Ватикан та західну культуру, чим можна пояснити використання ним латині через кілька десятків років після офіційного її скасування як мови освіти;

- М. Лучкай виступає одним із предтеч національно-визвольних змагань 1848-1849 рр., тому «Граматику» необхідно розглядати у контексті його ж не надрукованої в своєму часі «Історії подкарпатських русинів». Мова та історія, в розумінні вченого, є тими підвалинами, що формують основи національного самовизначення народів, і, відповідно, одним з таких народів, за визначенням Лучкая, був руський народ в Угорщині.

Створення першої друкованої граматики руської (української) мови на Закарпатті було вагомим фактом самовизначення русинів-українців, який, проголошений авторитетним вченим, був повною мірою врахований при створенні підручників для шкіл у часи будительства (О. Духнович). Ініціативу М. Лучкая підхопили й далі творчо розвинули буди-

телі другої фази національного відродження на Закарпатті, зокрема О. Духнович, О. Павлович, Ю. Ставровський-Попрадов, які згодом вибудували надійну основу для національної ідеї, почали втілювати цю ідею в художній творчості, створенні книг для національної школи, в тому числі й підручників, на принципах доступності, природовідповідності, зв'язку з життям. М. Лучкай належить до кола європейських учених-педагогів, які закладали основи нового шкільництва, створення навчальної літератури в контексті пошуку національної самоідентифікації слов'янських народів на початку XIX століття.

УДК 37.015.031

БОКШАН А. М.,
викладач Закарпатського
художнього інституту,
м. Ужгород, Україна

ТВОРЧА ОСОБИСТІТЬ І СОЦІАЛЬНА РЕАЛЬНІСТЬ

ЛІТЕРАТУРА

1. Гомоннай В. В., Росул В. В., Талапканич М. І. Школа та освіта Закарпаття. – Ужгород, 1997.
2. Духнович О. Автобіографія / Вибрані твори. – Ужгород: ВАТ «Закарпаття», 2003.
3. Задорожний В. Є. До питання формування інтелігенції на Закарпатті у першій половині XIX ст. // Українські Карпати: Матеріали міжнародної наукової конференції «Українські Карпати: етнос, історія, культура»: Ужгород, 1991. – Ужгород: Карпати, 1993. – С. 225–228.
4. Краєзнавчий словник русинів-українців: Пряшівщина. – Пряшів, 1999.
5. Лучкай М. Граматика слов'яно-руська. – К., 1989.
6. Лучкай М. Історія карпатських русинів // Науковий збірник Музею української культури у Свиднику. – Т. 11. – Братислава-Пряшів: Словацьке педагогічне в-во, 1983. – С. 45–181.
7. Медвідь Л. А. Історія національної освіти і педагогічної думки в Україні: Навчальний посібник. – К.: Вікар, 2003.
8. Неврлі М. Перший етап українського та словацького національного відродження в минулому столітті/ Науковий збірник Музею української культури у Свиднику. – Т. 14. – Братислава-Пряшів: Словацьке педагогічне в-во, 1986. – С. 47–59.
9. Орос М. В. Михайло Лучкай про мову, етнос, історію та культуру Закарпаття/ Українські Карпати: Матеріали міжнародної наукової конференції «Українські Карпати: етнос, історія, культура»: Ужгород, 1991. – Ужгород: Карпати, 1993. – С. 366–372.
10. Сак Ю. «Historia Carpato-Ruthenorum» Михайла Лучкая // Науковий збірник Музею української культури у Свиднику. – Т. 11. – Братислава-Пряшів: Словацьке педагогічне в-во, 1983. – С. 41–44.
11. Українська мова: Енциклопедія. – К.: Українська енциклопедія, 2000.
12. Химинець В., Стрічик П., Качур Б., Талапканич М. Освіта Закарпаття: Монографія. – Ужгород: Карпати, 2009.

Бокшан А. М. Творча особистість і соціальна реальність. У статті здійснено аналіз окремих процесів, що відбуваються при соціалізації творчої особистості, викладені пропозиції стосовно використання засобів виховання у формуванні творчої молоді.

Ключові слова: творча особистість, обдарованість, молодь, соціалізація, суспільство.

Бокшан А. Н. Творческая личность и социальная реальность. В статье приведено анализ отдельных процессов, что происходят при социализации личности, изложены предложения по использованию средств воспитания в формировании творческой молодежи.

Ключевые слова: творческая личность, одаренность, молодежь, социализация, общество.

Bokshan A. Creative personality and social reality. The article analyzes some of the processes occurring in the socialization of creative personality, set out proposals for the use of education in forming creative young people.

Keywords: creative personality, talent, youth, socialization, society.

© Бокшан А. М., 2015